

Birinci Dünya Savaşı'nda sonunda Osmanlı Devleti ile İtilaf devletleri arasında, 30 Ekim 1918 de Mondros ateşkes antlaşması imzalandı. Bu anlaşma sonrası ülkemiz haksız bir şekilde, dört bir taraftan düşman işgaline açık hale getirilmişti.

3 Kasım 1918 de Musul ve Kerkük İngilizler tarafında işgal edildi. Antakya, Halep, Antep, Urfa, Kilis, Maraş önce İngilizler daha sonra da Fransızlar tarafından İşgal edildi. Birinci Dünya Savaşı sonunda İngiliz birliklerinin 6 Aralık 1918 yılında Kilis'e girmesiyle başlayan işgal, daha sonra yerini 22 Ekim 1919 tarihinde Fransız işgaline bıraktı.

Fransız generaller bölgede yaşayan Ermenileri toplayarak, bu işgal hareketinde kendi taraflarında çalışmalarını istemiş ve bunları silahlandırarak Türklere karşı kullanmıştır. Bu sebeple Antep ve Kilis halkı, karşılarında yalnız Fransızları değil, Ermenileri de ellerinde silahlarla karşılarında görmüştür.

Mustafa Kemal Suriye Cephesi Yıldırım Orduları Komutanı olarak Halep'te iken oluşan olumsuz şartlar gereği 28 Ekim 1918 akşamı Kilis'e hareket etti.

Mustafa Kemal Kilis'te

Kilis, Mustafa Kemal'in "ayağımı sağlam bir Türk toprağına basman gerekiyor" diyerek geldiğı yerdir.

Kilis, Mustafa Kemal'in şehrin savunması noktasındaki, yerel halkın aldığı tertibat karşısında "savunma hazırlığı içinde kararlı ve inançlı gençler gördüm..." dediğı yerdir,

Kilis, Mustafa Kemal'in "İlk ayak bastığım Türk toprağındaki bu uyanıklığa cidden hayran kaldım. Ve bir daha iman ettim ki bu millet asla ölmeyecektir. Var olun aziz Kilisliler!" dediğı ve bağımsızlık yolunda umudunun ve inancının artmasına vesile olan yerdir.

Kilis, itilaf devletlerine teslim edilmesi gereken silahların Mustafa Kemal'in emri ile sivil halka dağıtıldığı, vatanın işgalden kurtuluş mücadelesinde Kuva-yi Milliye'nin ilk kurulduğu şehirdir.

Kilis savunmasında birçok kahramanlık hikayesinden bazıları şöyledir: Kilis Kuva-yi Milliyesi'nden Sakip Bey'in kuvvetleri bir Fransız işgal karakolunu basarak birçok Fransız askerini öldürmüş, karakolda görev yapan 35 kadar Fransız askerini de esir almıştır. Fransızların Maraş'taki Ermenilere yardım götüreceklarını duyan Kilis Kuva-yi Milliye'si bölge komutanı Polat Bey, Fransızların kullandıkları tren yolunu kullanılamaz hale getirmek amacıyla 24 Mart 1920 günü üç taraftan köprüyü kuşatmıştır. Yaylım ateşi ile birlikte karakoldaki görevli Fransız subayı öldürülmüştür. 40 Fransız askeri esir alınmış, köprü ise tahrip edilerek kullanılamaz hale gelmiştir. Bu olaydan bir gün sonra takviyeli bir Fransız taburu Maraş'a gitmek üzere Kilis'in batısına doğru hareket etmiştir. Bunun üzerine gerekli planlar yapılarak İslâm Bey ve Sakip Bey'in kuvvetleri düşmanın geçiş yolu üzerindeki bölgeye gelmişlerdir. Fransız işgal güçleri ile Kilis Kuva-yi Milliyesi 26 Mart 1920'de karşılaşmıştır. Gün doğarken başlayan ve ikindiye doğru biten muharebe sonunda Sakip Bey şehit düşmüştür. Fransız taburundan hiçbir Fransız askeri kurtulamamış, Kuva-yi Milliye ise on kadar şehit vermiştir.

Fransız işgal birliklerinde görevli bir yüzbaşı olan Andre Lefevre Taielen hatıralarında Kilislilerin kahramanlığını şöyle anlatmaktadır:

“Ben Kilis İşgal Kuvvetleri Komutanlığı'nda görevliydim. Kilis'te görevli olarak kaldığım 9 ay içinde tek bir gece bile rahat uyuyamadım. Kilis'teki Türkler imanlı, mert, cesur ve kahraman insanlardı. Her gün bize saldırıyor ve ağır kayıplar veriyorlardı. Daha sonra Kilis'ten Gaziantep'e erzak nakledecek İkinci Süvari Bölüğü'nde koruma subayı olarak görevlendirildim. Kilis'ten ne zaman erzak nakliye kolu yola çıksa yolda Kilisli Kuva-yi Milliyecilerin direnişi ile karşılaşır ve geri dönmek zorunda kalırdık. Bu yüzden nakliye kolumuz 3 ay boyunca Gaziantep'e geçemedi. Top, tank ve uçak desteği olmadan bunun sağlanamayacağını üst komutanlığa bildirdik. Bu sağlandıktan sonra kısa direnişlerle karşılaşarak yolumuza devam etmeye çalışıyorduk. Köprüyü geçmiş olarak Antep'e girecektik. Ama olmuyordu. Bir avuç Türk müfrezesi inanılmaz şekilde direniyordu. Kalbimizde hırs değil, takdir hissi vardı. Bir ara gerilerden bağırdılar: “Tamam Türklerin mermileri bitti.” Bitmişti herhalde ki, ateşi kesmişlerdi. Emniyet tertibatı almak gerekiyordu. Tam bu sırada köprü üzerine beş-altı Türk fırladı. Başlarında genç bir adam vardı. Subayları olmalıydı. Tanrı bilir ya, ateş etmek istemedik. Yürüdük. Süngülerini taktılar. Ne yazık ki savaşta kahramanları da öldürmek gerekiyor hedefe varmak için... On dakika sonra baştaki genç subay ve arkadaşları, diğerleri gibi süngü çatışmasında hayatlarını kaybetmişlerdi. Kilis'ten Antep'e erzak yetiştirdik, ama o genç subayın hayali bütün Kilikya maceramızda, bizi bir gölge gibi kovaladı...”

Mustafa Kemal tarafından kurulan Kilis Kuva-yi Milliye birlikleri Fransız işgaline karşı büyük kahramanlıklar göstererek 7 Aralık 1921'de Kilis'i düşman işgalinden kurtarmıştır.

Bu vesileyle Kilis'in düşman işgalinden kurtuluşunun 101 yılında, Polat Bey, Şahin Bey, Aslan Bey, Sakip Bey, İslam Bey, Aslan Bey, Kartal Bey gibi, vatan uğruna can veren nice isimsiz kahramanları, şehitlerimizi, gazilerimizi, saygı ve rahmetle anıyoruz.

POLAT BEY

- Suvari Yüzbaşı Kamil Polat Bey, Sivas Kongresinden sonra direniş güçlerinin başında görev almak için Kilis'e geldi. 28 Mart 1920 tarihinde Kilis - Antep yolu savunmasında, Elmalı Köprüsünde Şahin Bey'in şahadetinden sora, mahiyetindeki birlikler dağılmıştı. Polat bey'in etkili çalışmaları sonucu Kuvva-i Milliye'nin toparlanması sağlandı. Polat bey Kilis'in kurtuluşunda da çok önemli hizmetler yapmıştır.

ŞEHİT SAKIP BEY

- Sakıp Bey, 1889 yılında Kilis'te doğdu. Ruhizade Rahim ağa'nın oğludur. Beyrut ve Halep'te Polis Memurluğu yaptı. Kilis'in işgali ile birlikte memuriyeti terk ederek, Kilis'te Milli Mücadeleye katıldı. Kuvva-i Milliye Başkanı Albay Kamil Bey ile irtibat kurarak önemli görevler üstlendi. Suriye topraklarında kalan Berk Ovasında Fransız birlikleri ile çarpışırken 25 Mart 1920 tarihinde şehit oldu.
- Şehit Sakıp Bey'in mezarı 1921 yılında imzalanan Ankara itilafnamesi ile Türkiye -Suriye sınırı çizilince Suriye'de kalmıştır. 1935 yılında naşı Kilis'e getirilerek, Şehitler Abidesine defnedildi.

ASLAN BEY

- Aslan Bey, 1884 yılında Kilis'te doğdu. Babası Jandarma Yüzbaşı Ali Bey'dir. Asıl adı Yusuf Ziya olup, Antep ve Kilis cephelerinde gösterdiği kahramanlıkları sebebiyle kendisine Aslan Bey denilmiştir. 1911 yılında Trablusgarp'da İtalyanlara karşı Derne Cephesinde, I. Dünya Savaşında Jandarma çavuşu olarak Kilis ve Antep cephelerinde , büyük başarıları görülmüştür.
- 17 Şubat 1921'de Antep şehrindeki taarruza katılan Aslan Bey'e başarılarından dolayı İstiklal Madalyası verilmiş ve yüzbaşı olmuştur. 6 Kasım 1942 yılında vefat etmiştir.

MÜSLÜMAN BEY

- Asıl adı Tahirzade Mehmet'tir. Müslüman Bey O'nun Kod adıdır. 1919 yılında Fransızlar Güneydoğu Anadolu Bölgesini İngilizlerden devralıp işgal ettiğinde Müslüman Bey, Kuvva-i Milliye birliklerini teşkilatlandırarak, işgallere karşı müfreze kumandanı olarak savaşmıştır. Müslüman Bey; Cercik (Polatbey Köyü) Müfreze Kumandanı olarak Kilis'in kurtuluşunda çok önemli görevler ifa etmiştir. Kilis'te Müslüman Bey adını taşıyan bir Mahalle bulunmaktadır.

İSLAM BEY

- İslam Bey, 1885 yılında Kilis'te doğdu. Asıl adı Mehmet'tir. I. Dünya Savaşında askere alınarak, Çanakkale Cephesine gönderilir. Burada büyük başarıları görülür. Mondros Mütarekesi ile Osmanlı Ordusu terhis edilince İslam Bey de memleketi Kilis'e döner. İngilizler ve Fransızlar Kilis ve çevresini işgal edince, Kilis'in ileri gelenleri ile beraber amansız bir mücadele verir. Kilis'in kurutuluşundan sonra İslam Bey, bir süre Belediye Başkanlığı yapmış bundan sonra da İstihbarat Müdürlüğüne atanmıştır. İslam Bey 1970 yılında 73 yaşında iken vefat etti. Adı Kilis'te mahalle, caddé ve parklarda yaşatılmaktadır.

KARTAL BEY

- Kartal Bey, 1875 yılında Kilis'te doğdu. Asıl adı Mehmet Zühdü olup, Kartal kod adıdır. 1902 yılında Asteğmen olarak Halep'te görev yapmıştır. I. Dünya Savaşında ise Yüzbaşı olarak savaşa katılmıştır. Kilis işgal edilince; Mustafa Kemal O'nu Kilis, Antep Maraş Urfa, Halep Müfreze Kumandanı olarak görevlendirmiştir. Kilis'te Kuvva-i Milliye'nin örgütlenmesinde büyük katkıları olmuştur. Kartal Bey daha sonra Mustafa Kemal'in emriyle Antep'te işgal birlikleri ile savaşmıştır. Kurtuluş Savaşından sonra Gümrük Güvenlik kuruluşunda çalışmış yakalandığı verem hastalığına yenik düşmüştür.

Milli Mücadelede Kilis

- İlk "Kuva-i Milliye" olarak nitelenen çeteler Fransızlarla karşı yıldırma hareketine geçerler. Pek çok şehit vererek boğaz boğaza süngü çarpışmaları olur. Düşmana büyük kayıp verdiler.

Milli Mücadelede Kilis

- 20 ay süren mücadele sonunda Fransızlar çekileceklerini bildirdiler. Kuva-i Milliyecilerimiz Albay Polat Bey önderliğinde 7 Aralık 1921 günü Kilis' e girdiler. Hükümet konağındaki Fransız bayrağını indirerek sonsuza kadar dalgalanacak Türk Bayrağını çekerler.

ECDATTAN GENÇLERE MEKTUP

Ey! Evlâd-ı Fatihan,

Siz aslında biz, bizden bir izsiniz. Biz bu vatani desen desen işledik. Anadolu'nun yaylalarında esen rüzgarlarda savrula savrula sana değdik. Teninde hissettiğin rüzgarın ürpertisi değil, İslam Bey'in son nefesiydi. Saçlarını ıslatan yağmura annelerin, babaların, yavruların gözyaşları sindi. Biz seninle aynı geleceğin farklı zamanlardaki yolcularıyız. Düş olamayacak kadar gerçek, uzak olduğumuz kadar yakınız.

Yaşadıklarımız zordu, ağırdı. Bir kurşun geçti yanımdan Şahin Bey'e değdi. Tenindeki acı bir kuşun kanadı kadar hafifti. Bir kurşun ancak bu kadar acısız olabilirdi. Ruhu sonsuzluğa değdi.

Ben baktığım yerde görürüm seni. İşte, orada Ulu Camii'nin içinde namaz kılıyorsun. Dün de Bedevî Hazretleri'nin makamında şehrimizde işgal bitsin diye dua ediyordun. Kartal Bey kadar cesur, bir o kadar ümitvârdın. Biz birlikte kazandık bu savaşı. Sakip Bey'ler , Polat Bey'ler şehit; vatan ise sağ oldu. Her anına şahitsin işgallerin, her nefesine tanıksın şehitlerin. Şimdi sen yücelirsen gururumuz, perişan olursan utancımız olacaktır.

Sen Geleceğin Mimarı,

Biz mermerleri yonta yonta şekillendirdik. Sinan'dan öğrendiğimizi sana devrettik. Gün geldi, düşman eli yıktı tüm yaptıklarımızı. Ama yılmadık, bir bir yenisini yaptık. Artık sıra sende. Geleceği ilmek ilmek doku, bizden öğrendiklerinle.

Ey! Asım'ın Nesli,

101 yıl sonra 'Sahabeler Sokağı'nda yürüyorsun yine. Ama bir o kadar korkuyorsun, şehitleri incitirsem diye. Sen öyle koru ki bu emaneti, silemesin hiçbir el dünyadan izimizi.